

R O M Â N I A

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Completele pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

Decizia nr. 15/2018 Dosar nr. [3011/1/2017](#)

Pronunțată în ședință publică astăzi, 5 martie 2018

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 302 din 04/04/2018

Gabriela Elena Bogasiu - vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție - președintele completului

Lavinia Curelea - președintele delegat al Secției I civile

Eugenia Voicheci - președintele Secției a II-a civile

Ionel Barbă - președintele Secției de contencios administrativ și fiscal

Nina Ecaterina Grigoraș - judecător la Secția I civilă

Florentin Sorin Drăguț - judecător la Secția I civilă

Rodica Susanu - judecător la Secția I civilă

Cristina Petronela Văleanu - judecător la Secția I civilă

Nicoleta Țândăreanu - judecător la Secția I civilă

Marian Budă - judecător la Secția a II-a civilă

Minodora Condoiu - judecător la Secția a II-a civilă

Carmen Trănica Teau - judecător la Secția a II-a civilă

Roxana Popa - judecător la Secția a II-a civilă

George-Bogdan Florescu - judecător la Secția a II-a civilă

Iuliana Măiereanu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Veronica Năstasie - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Emilia Claudia Vișoiu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Viorica Trestianu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Liliana Vișan - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, investit cu soluționarea Dosarului nr. 3.011/1/2017, a fost constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă și ale art. 27⁵ alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare (Regulamentul).

Ședința este prezidată de doamna judecător Gabriela Elena Bogasiu, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

La ședința de judecată participă doamna Elena Adriana Stamatescu, magistrat-asistent, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulament.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, în Dosarul nr. 1.793/93/2016, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept: "interpretarea dispozițiilor art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 263/2010)¹, în sensul de a stabili dacă recuperarea sumelor plătite cu titlu de prestații de asigurări sociale în temeiul unei hotărâri judecătorești desființate în calea de atac se poate face de casa de pensii, în mod direct, prin emiterea unei decizii de debit care să constituie titlu executoriu, în condițiile acestui text".

¹ În cuprinsul prezentei decizii, toate referirile la Legea nr. 263/2010 au în vedere forma legii de la momentul sesizării, respectiv forma anterioară modificărilor aduse prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2017 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul asigurărilor sociale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1010 din 20 decembrie 2017, în vigoare de la 1 ianuarie 2018.

Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că la dosar a fost depus raportul întocmit de judecătorii-raportori, ce a fost comunicat părților, conform dispozițiilor art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă; apelanta-pârâtă a depus, prin consilier juridic, un punct de vedere asupra chestiunii de drept, cu depășirea termenului de 15 zile prevăzut de lege. În urma deliberărilor, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept rămâne în pronunțare asupra sesizării privind pronunțarea unei hotărâri prealabile.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

1. Curtea de Apel București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale a dispus, prin Încheierea din 6 octombrie 2017, în Dosarul nr. 1.793/93/2016, aflat pe rolul acestei instanțe, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la chestiunea de drept menționată.

2. Sesizarea a fost înregistrată pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție la data de 2 noiembrie 2017 cu nr. 3.011/1/2017, termenul pentru soluționarea dosarului fiind stabilit la 5 martie 2018.

II. Norma de drept intern ce formează obiectul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu privire la pronunțarea unei hotărâri prealabile

3. Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare

"Art. 179. - (1) Sumele încasate necuvenit cu titlu de prestații de asigurări sociale se recuperează de la beneficiari în termenul general de prescripție de 3 ani.

(2) În cazul prestațiilor de asigurări sociale, altele decât pensiile, recuperarea sumelor prevăzute la alin. (1) se efectuează de către angajator sau, după caz, de instituția care efectuează plata drepturilor de asigurări sociale.

(3) CNPP, prin casele teritoriale de pensii, precum și casele de pensii sectoriale recuperează sumele plătite necuvenit de la plătitorii prevăzuți la alin. (2).

(4) Sumele plătite necuvenit prin intermediul caselor teritoriale de pensii și al caselor de pensii sectoriale se recuperează de la beneficiari în baza deciziei casei respective, care constituie titlu executoriu. (...)"

III. Expunerea succintă a procesului

4. Prin Sentința civilă nr. xxx din 10 martie 2017, Tribunalul Ilfov - Secția civilă a admis cererea formulată de contestatoarea X în contradictoriu cu intimata Casa Județeană de Pensii Ilfov și a anulat decizia de debit nr. xxxxxx din 27 mai 2016 ca nelegală.

5. Pentru a pronunța această soluție, prima instanță a reținut că drepturile de pensie ale reclamantei s-au deschis la data de 1 octombrie 2001, iar prin sentința nr. xxxx din 16 octombrie 2014, pronunțată de Tribunalul Ilfov - Secția civilă, s-a dispus obligarea pârâtei la recalcularea drepturilor de pensie cuvenite reclamantei, retroactiv, de la data de 1 septembrie 2013, cu luarea în considerare și a veniturilor suplimentare atestate de adeverința nr. xxxx/2013; casa de pensii a pus în executare această sentință, prin emiterea deciziei nr. xxxxxx din 30 decembrie 2014, plătind de

bunăvoie reclamantei sumele datorate.

6. Ulterior, Curtea de Apel București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale a pronunțat decizia nr. xxxx din 22 aprilie 2015, prin care a schimbat această sentință, respingând cererea, ca neîntemeiată.

7. Tribunalul a reținut că pârâta, ulterior desființării sentinței constituite în titlu, prin decizia curții de apel, nu a emis, în temeiul art. 116 din Legea nr. 263/2010, pe numele reclamantei nicio altă decizie prin care să fi stabilit cuantumul pensiei și data la care se va face plata. În schimb, a emis alte două decizii: una prin care a anulat decizia care a pus în executare sentința și decizia de debit care face obiectul prezentului proces, pentru recuperarea sumelor pretins necuvenite, încasate în perioada 1 septembrie 2013-30 iunie 2016.

8. În decizie se menționează că plata necuvenită a drepturilor a fost generată de punerea în aplicare a dispozițiilor Sentinței civile nr. xxxx din 16 octombrie 2014, pronunțată de Tribunalul Ilfov - Secția civilă.

9. Din analiza conținutului deciziei de debit contestate tribunalul a reținut, pe de o parte, că pârâta nu a menționat temeiul de drept al măsurilor dispuse și nu a specificat modalitatea de stabilire a debitului, iar, pe de altă parte, că nu rezultă care este cuantumul pensiei de asigurări sociale ce i se cuvenea reclamantei, față de care a rezultat diferența calculată ca urmare a valorificării veniturilor suplimentare din adeverința nr. xxxx/2013. Deși pârâta face trimitere la dispozițiile art. 179 și art. 181 din Legea nr. 263/2010 și art. 172-173 din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală, republicată, cu modificările și completările ulterioare (Ordonanța Guvernului nr. 92/2003), coroborate cu art. 153 lit. i) și art. 154 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, aceste articole vizează modul de recuperare a debitului și procedura de contestare a deciziei de debit, neavând legătură cu modalitatea de constituire a debitului respectiv.

10. Concluzionând, tribunalul a constatat că decizia contestată nu este motivată în drept și nu rezultă în mod cert care este cuantumul sumelor primite în plus în perioada 1 septembrie 2013-30 iunie 2016, în raport cu pensia de asigurări sociale ce i se cuvenea reclamantei. Pentru aceste motive, având în vedere prevederile art. 179 din Legea nr. 263/2010, a admis cererea și a anulat decizia de debit ca nelegală.

11. Împotriva aceste soluții a formulat apel pârâta Casa Județeană de Pensii Ilfov.

12. A reiterat argumentul potrivit căruia temeiul de drept care permite recuperarea sumelor plătite necuvenit este reprezentat de dispozițiile art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010, așa cum este menționat și în decizia ce face obiectul contestației; din conținutul acestei decizii rezultă atât temeiul de drept, cât și motivarea constituirii plăților nedatorate, iar din buletinul de calcul rezultă în mod clar diferențele nedatorate achitate în plus.

13. Cauza debitului o constituie faptul că s-a executat, conform art. 448 alin. (1) pct. 4 din Codul de procedură civilă, o sentință care a fost ulterior desființată în apel, conform dispozițiilor art. 637 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Punerea în executare a unei hotărâri judecătorești care constituie titlu executoriu se poate face numai pe riscul creditorului dacă hotărârea poate fi atacată cu apel sau recurs; dacă titlul este ulterior modificat ori desființat, creditorul va fi ținut, în condițiile legii, să îl repună pe debitor în drepturile sale.

14. Astfel, conform art. 107 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, dacă ulterior stabilirii sau plății pensiei se constată diferențe între sumele plătite și cele legal cuvenite, casa teritorială de pensii poate emite, din oficiu, o decizie de revizuire, fără a dispune revocarea expresă a deciziilor anterioare.

15. Casa Județeană de Pensii Ilfov a emis decizia nr. xxxxxx din 13 mai 2015, prin care a anulat decizia de pensie nr. xxxxxx din 30 decembrie 2014, conform deciziei nr. xxxx din 22 aprilie 2015, pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, menținându-se în plată drepturile de pensie și punctajul mediu anual stabilite prin

decizia de pensie nr. xxxxxx din 8 iunie 2010.

16. Suma reprezentând plată nedatorată a fost constituită ca urmare a punerii în aplicare a hotărârilor judecătorești privind stabilirea și plata drepturilor aferente perioadei 1 septembrie 2013-30 iunie 2016.

17. Restituirea plății nedatorate se face ori de câte ori cineva este ținut, în virtutea legii, să înapoieze sumele primite fără drept în temeiul unui act juridic desființat ulterior. Dreptul de restituire aparține celui care a efectuat prestația supusă restituirii. Prin plată se înțelege executarea unei obligații care are ca obiect o prestație pozitivă, ce poate fi de a da sau de a face. Plata nedatorată are ca efect nașterea unui raport juridic obligațional, în temeiul căruia creditorul este obligat să restituie ceea ce a primit fără a-i fi datorat.

18. La termenul de judecată din 6 octombrie 2017, din oficiu, Curtea de Apel București a pus în discuție admisibilitatea și necesitatea sesizării instanței supreme cu pronunțarea unei hotărâri prin care să dea o rezolvare de principiu chestiunii de drept legate de interpretarea și aplicarea prevederilor art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, în sensul de a stabili dacă recuperarea sumelor plătite cu titlu de prestații de asigurări sociale în temeiul unei hotărâri judecătorești desființate în calea de atac se poate face de casa de pensii, în mod direct, prin emiterea unei decizii de debit care să constituie titlu executoriu, în condițiile acestui text.

IV. Motivele de admisibilitate reținute de titularul sesizării

19. Prin Încheierea pronunțată la 6 octombrie 2017, Curtea de Apel București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale a constatat admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, pentru următoarele considerente:

- cauza se află pe rolul unui complet al Curții de Apel București, care judecă în ultimă instanță;
- de dezlegarea chestiunii de drept depinde soluționarea pe fond a procesului, care ridică problema posibilității casei de pensii de a realiza o întoarcere a executării pe calea adoptării unei decizii de recuperare, în condițiile art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010;
- problema de drept este nou-ivită pe rolul instanțelor, nefăcând obiectul dezlegării printr-o altă hotărâre a Înaltei Curți de Casație și Justiție și nici al unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

20. Se învederează, în acest context, necesitatea sesizării instanței supreme din perspectiva opiniilor divergente exprimate în materie, prin soluții de practică judiciară ori prin pozițiile adoptate cu ocazia întâlnirilor de unificare (în acest sens, ședința de unificare a practicii din luna octombrie 2016, în cadrul Secției a VII-a pentru litigii de muncă și asigurări sociale a Curții de Apel București), fără să se poată constata cristalizarea unei jurisprudențe suficient de bine închegate care să lipsească de obiect și efect real, util, prezenta sesizare.

21. Se menționează ca jurisprudență relevantă la nivelul secției: deciziile civile nr. 45 din 10 ianuarie 2017, nr. 51 din 10 ianuarie 2017, nr. 1.263 din 28 februarie 2017 și nr. 2.684 din 2 mai 2017.

22. În cuprinsul acestor hotărâri s-a susținut posibilitatea emiterii titlului executoriu de către casa de pensii, pentru recuperarea sumelor încasate necuvenit cu titlu de drepturi de pensie, reținându-se, între altele, că, întrucât prevederea nu distinge între cauzele care au determinat încasarea necuvenită a drepturilor de pensie, rezultă că este general aplicabilă, inclusiv atunci când plata sumelor a fost făcută de casa de pensii în temeiul unei hotărâri judecătorești executorii, ulterior desființată ca urmare a exercitării căii de atac.

23. Exemple de practică judiciară contrară sunt oferite de deciziile civile nr. 4.251 din 16 septembrie 2016 și nr. 4.206 din 8 septembrie 2017, prin care s-a susținut, în esență, că sumele

încasate în baza titlului reprezentat de hotărârea judecătorească modificată sunt supuse restituirii, însă obligația se naște pe alt tărâm decât cel al plății nedatorate, astfel că sancționarea sa nu intră în sfera de competență a casei de pensii, exercitabilă prin emiterea unei decizii de debit în aplicarea prevederilor art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010.

V. Punctele de vedere ale părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept au fost exprimate prin cererea de chemare în judecată și de exercitare a căii de atac, respectiv prin apărările formulate în proces.

24. Pârâțul-apelant și-a întemeiat atât calea de atac, cât și decizia ce face obiectul procesului pe ideea că desființarea în calea de retractare a titlului pus în executare generează o plată nedatorată, care poate fi recuperată prin decizie emisă de casa de pensii, în timp ce reclamanta-intimată, atât prin cererea de chemare în judecată, cât și prin întâmpinarea depusă în apel, a exprimat opinia inaplicabilității art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 în absența unei decizii de modificare a drepturilor de pensie, procedură care, de altfel, încalcă dreptul la contestație prevăzut de art. 149 din Legea nr. 263/2010.

25. După comunicarea raportului, în temeiul dispozițiilor art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, apelanta-pârâtă a depus, prin consilier juridic, un punct de vedere asupra chestiunii de drept, cu depășirea termenului de 15 zile prevăzut de lege.

VI. Punctul de vedere al completului de judecată care a formulat sesizarea cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

26. Completul de judecată investit cu soluționarea apelului în Dosarul nr. 1.793/93/2016 a opinat în sensul inaplicabilității prevederilor art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 pentru recuperarea sumelor plătite cu titlu de prestații de asigurări sociale în temeiul unei hotărâri judecătorești desființate în calea de atac, însușindu-și a doua orientare a jurisprudenței evocate, care susține, în esență, că sumele încasate în baza titlului reprezentat de hotărârea judecătorească modificată sunt supuse restituirii, însă obligația se naște pe alt tărâm decât al plății nedatorate, astfel că sancționarea sa nu intră în sfera de competență a casei de pensii, exercitabilă prin emiterea unei decizii de debit.

27. Art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 dispune asupra plății unor sume necuvenite. Aceasta presupune inexistența datoriei la momentul efectuării plății, situație ce nu se verifică în ipoteza acordării unor prestații de asigurări sociale în temeiul unei hotărâri judecătorești executorii în ființă. Însușindu-și teoria plății "devenite" nedatorată, ca producând aceleași efecte la momentul invalidării temeiului care a stat la baza efectuării ei, constată că posibilitățile de recuperare oferite de Legea nr. 263/2010 caselor de pensii, în legătură cu operațiunile care pot interveni în materia stabilirii drepturilor de pensie, nu acoperă și situația desființării hotărârii judecătorești executorii provizoriu, puse în aplicare.

28. Astfel, legea nu permite formal casei de pensii să adopte o decizie de "anulare" a unei decizii de pensii anterioare, în afara situației reglementate de art. 106 alin. (3) din Legea nr. 263/2010: la cererea titularului, în termen de 30 de zile de la comunicare. Mai mult, după cum rezultă din denumire, anularea nu s-ar putea dispune decât pentru motive și cauze sancționabile, existente la data adoptării actului, iar nu pentru temeiuri intervenite ulterior, de natură să modifice raportul juridic, cum este cazul în speță. Chiar admitând că o denumire nu este decât o convenție de limbaj, insuficientă în sine pentru a conferi deciziei natura juridică pretinsă, și că actul e caracterizabil după operațiunea realizată, potrivit felului acesteia, se constată că un astfel de act nu poate îmbrăca nici forma deciziei de revizuire în accepțiunea art. 107 alin. (1) din Legea nr. 263/2010.

29. Deși textul nu o mai prevede expres, așa cum dispunea art. 89 alin. (1) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, abrogată prin Legea nr. 263/2010, se înțelege că revizuirile operează pentru erori săvârșite în stabilirea și/sau plata drepturilor de pensie, fapt, de asemenea, apreciabil la momentul respectiv. Noua reglementare vorbește despre diferențe între sumele stabilite și/sau plătite și cele legal cuvenite, pentru care casa teritorială de pensii poate opera și din oficiu modificările ce se

impun, prin decizie de revizuire. Așadar, unicul criteriu al revizuirii se raportează la legalitate/nelegalitate și presupune inexistența juridică a dreptului/datoriei la momentul stabilirii/plății prin săvârșirea unor erori, iar "modificările ce se impun" implică exercitarea atribuțiilor casei de pensii, în limitele competenței și marjei de apreciere de care dispune în interpretarea și aplicarea legislației privitoare la stabilirea și plata pensiilor. Nu ține de domeniul revizuirii modificarea intervenită în stabilirea și/sau plata pensiei, care nu își are izvorul într-o eroare de aplicare a legii din partea agenților casei de pensii, ci în desființarea ori modificarea titlului reprezentat de o hotărâre judecătorească pusă în executare prin decizia ce se solicită a fi înlocuită.

30. Așadar, nu există temei nici pentru anularea, nici pentru revizuirea deciziei care pune în aplicare o hotărâre judecătorească, pentru că aceasta a fost legal emisă la momentul respectiv, legale și convenite fiind și plățile făcute în temeiul acesteia până la desființare.

31. Or, dacă desființarea titlului care a stat la baza unei decizii de pensie nu o face pe aceasta nici nulă, nici revizuibilă, după cum nu produce, de drept, nici efectul reîntrării în vigoare a deciziei imediat anterioare, se pune problema, pe lângă cea a procedurii după care casa de pensii va stabili punctajul mediu anual și drepturile de pensie convenite în urma anulării titlului, și a căii de recuperare a sumelor plătite în temeiul lui. Consideră că aceasta nu poate fi decizia de debit emisă în condițiile art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010, care o reglementează ca modalitate de recuperare a sumelor necuvenit acordate (pentru că drepturile de pensie au fost stabilite și/sau plătite incorect, din eroare de fapt ori de drept a autorului/plătitorului, imputabilă sau nu, ipoteză care însă nu include și situația în care drepturile au fost corect stabilite și acordate, în aplicarea unui titlu valid, dar care se desființează sau modifică ulterior, ceea ce nu poate decât să deschidă calea întoarcerii executării, în condițiile și după regulile procedurii civile). Într-adevăr, dacă pe fondul raportului juridic obligațional se poate vorbi, într-un sens larg, de o plată (devenită) necuvenită, din punct de vedere procedural, situația desființării unei hotărâri judecătorești nu oferă o altă cale pentru recuperarea sumelor plătite în temeiul ei, în afara întoarcerii executării.

32. Apreciază așadar că dispozițiile art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 nu pot fi interpretate ca recunoscând decizia de recuperare drept alternativă sumară la procedura întoarcerii executării pentru cazurile de desființare a hotărârii judecătorești, permițând obținerea unui titlu prin emitere directă de către casa de pensii, cu eludarea căilor și normelor prevăzute de cartea a V-a titlul I cap. VIII din Codul de procedură civilă, și că organul teritorial de pensii este obligat la urmarea acestei din urmă proceduri.

VII. Jurisprudența instanțelor naționale în materie

33. Jurisprudența Curții de Apel București - instanța de trimitere a comunicat următoarele: La nivelul Secției a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale a curții de apel și al aceleiași secții a Tribunalului București există practică neunitară în privința modului de interpretare și aplicare a art. 179 alin. (4) din Legea nr. 236/2010, în situația în care plata sumelor necuvenite a fost făcută de casa de pensii în temeiul unei hotărâri judecătorești executorii, ulterior desființată în calea de atac.

Astfel, la nivelul Secției a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale a Curții de Apel București, pe de o parte, s-a argumentat că există posibilitatea emiterii titlului executoriu de către casa de pensii (decizia de debit), pentru recuperarea sumelor încasate necuvenit cu titlu de drepturi de pensie. În acest sens sunt relevante deciziile civile nr. 45 din 10 ianuarie 2017, nr. 5.854 din 16 noiembrie 2016, nr. 51 din 10 ianuarie 2017, nr. 1.263 din 28 februarie 2017 și nr. 2.684 din 2 mai 2017.

Pe de altă parte, s-a argumentat că sumele încasate în baza titlului reprezentat de hotărârea judecătorească modificată sunt supuse restituirii, însă obligația se naște pe alt tărâm decât al plății nedatorate, astfel că sancționarea sa nu intră în sfera de competență a casei de pensii, exercitabilă prin emiterea unei decizii de debit în aplicarea prevederilor art. 179 alin. (4) din Legea nr. 236/2010.

Au fost considerate relevante deciziile civile nr. 4.251 din 16 septembrie 2016 și nr. 5.421 din 28 octombrie 2016. La nivelul Secției a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale a Tribunalului București a fost exprimată opinia că recuperarea sumelor plătite cu titlu de prestații de asigurări sociale în temeiul unei hotărâri judecătorești desființate în calea de atac se poate face de casa de pensii, în mod direct, prin emiterea unei decizii de debit care să constituie titlu executoriu, în condițiile art. 179 alin. (4) din Legea nr. 236/2010.

Tribunalele Giurgiu și Ialomița au îmbrățișat aceeași opinie ca aceea anterior redată a Tribunalului București.

S-au atașat: Sentința nr. 2.883 din 17 martie 2016 a Tribunalului București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, definitivă prin Decizia nr. 5.739 din 11 noiembrie 2016 a Curții de Apel București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale; Sentința nr. 2.232 din 1 martie 2016 a Tribunalului București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, definitivă prin Decizia nr. 4.107 din 8 septembrie 2016 a Curții de Apel București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale; Sentința nr. 265/LM din 14 septembrie 2016 a Tribunalului Giurgiu - Secția civilă; Sentința nr. 122 din 19 ianuarie 2017 a Tribunalului Ilfov - Secția civilă; Sentința nr. 1.590 din 8 iunie 2017 a Tribunalului Ilfov - Secția civilă; Sentința nr. 740 din 16 martie 2017 a Tribunalului Ilfov - Secția civilă; Sentința nr. 1.253 din 5 mai 2017 a Tribunalului Ilfov - Secția civilă.

Jurisprudența celorlalte instanțe din țară

34. Curtea de Apel Bacău a comunicat că nu au fost identificate cauze în care să se fi discutat această problemă de drept. Opinia unanimă a judecătorilor Secției I civile este în sensul că pentru soluționarea problemei de drept sunt aplicabile, *mutatis mutandis*, considerentele reținute în paragrafele 25 și 32 din Decizia nr. 12 din 19 iunie 2017, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 849 din 26.10.2017.

Tribunalul Neamț - Secția I civilă opinează că recuperarea sumelor plătite cu titlu de prestații de asigurări sociale, în temeiul unei hotărâri judecătorești desființate în calea de atac, se poate face de către casa de pensii, în mod direct, prin emiterea unei decizii de debit care constituie titlu executoriu, în condițiile art. 179 alin. (4) din Legea nr. 236/2010. A atașat sentințele civile nr. 1.950 din 29 septembrie 2017, aflată în apel, și nr. 2.233 din 27 octombrie 2017, definitivă prin neapelare.

35. Curtea de Apel Brașov a comunicat punctul de vedere al magistraților Secției I civile, potrivit căruia, în interpretarea art. 179 alin. (4) din Legea nr. 236/2010, recuperarea sumelor plătite cu titlu de prestații de asigurări sociale în temeiul unei hotărâri judecătorești desființate în calea de atac se poate face în temeiul unei decizii ce constituie titlu executoriu de către casa teritorială de pensii. Textul supus analizei nu distinge asupra temeiului pe baza căruia s-au efectuat plățile, iar o hotărâre judecătorească desființată în calea de atac nu produce niciun efect, încât prestațiile efectuate trebuie restituite. Scopul declarat al reglementării este recuperarea sumelor plătite necuvenit, iar mijlocul procedural este decizia casei de pensii ce constituie titlu executoriu, pentru a preveni faza judecătii, ceea ce nu exclude contestarea în instanță a acestui titlu.

36. Curtea de Apel Constanța - Secția I civilă a comunicat două hotărâri judecătorești pe care le-a apreciat ca fiind relevante: deciziile civile nr. 97/AS din 28 februarie 2017 și nr. 183/AS din 4 aprilie 2017. În aceste cauze, instanța de fond a respins cererile introductive, reținând că intimata casa de pensii poate recupera prestațiile de asigurări sociale plătite necuvenit beneficiarilor, decizia de debit contestată având caracterul unui titlu executoriu. Sentințele au rămas definitive prin respingerea ca nefondat/constatarea nulității apelului.

Tribunalul Constanța - Secția I civilă a exprimat opinia potrivit căreia sumele plătite cu titlu de prestații de asigurări sociale în temeiul unei hotărâri judecătorești pot fi recuperate în procedura întoarcerii executării, iar nu în procedura reglementată prin art. 179 alin. (4) din Legea nr. 236/2010,

întrucât la momentul când au fost plătite nu aveau caracter necuvenit.

37. Curtea de Apel Pitești a comunicat că practica instanțelor din raza sa de competență este în sensul că recuperarea sumelor plătite cu titlu de prestații de asigurări sociale în temeiul unei hotărâri judecătorești desființate în calea de atac se poate face de casa de pensii, în mod direct, prin emiterea unei decizii de debit care constituie titlu executoriu, în condițiile art. 179 alin. (4) din Legea nr. 236/2010. A atașat Decizia civilă nr. 2.708 din 5 octombrie 2017 a Secției I civile a curții de apel.

38. Celelalte curți de apel nu au identificat practică judiciară în materie și nici nu au exprimat opinii teoretice.

39. Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicat că la nivelul Secției judiciare - Serviciul judiciar civil nu s-a verificat și nici nu se verifică, în prezent, practica judiciară în vederea promovării unui eventual recurs în interesul legii în problema de drept ce formează obiectul sesizării.

40. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție

Deși nu vizează în mod direct chestiunea de drept supusă interpretării în prezenta sesizare, sunt de semnalat următoarele decizii de unificare a practicii judiciare, prin intermediul celor două mecanisme de unificare reglementate de Codul de procedură civilă, după cum urmează:

, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 467 din 21.06.2017, prin care s-a stabilit că:

"În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) din Legea nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii, prin raportare la dispozițiile art. 5 și art. 10 din Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii, precum și a Procedurii de efectuare a restituirilor, aprobate prin Ordinul ministrului muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice și ministrului finanțelor publice nr. 2.073/1.623/2014, nu se recuperează sumele reprezentând pensie, indemnizație socială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor, încasate necuvenit după data de 1 octombrie 2014, dacă aceste sume reprezintă drepturi aferente unei perioade anterioare datei de 1 octombrie 2014."

Decizia nr. 40 din 29 mai 2017, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 560 din 14.07.2017, prin care s-a stabilit că:

"În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) din Legea nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii, sumele reprezentând pensie, indemnizație socială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor, încasate în baza unor hotărâri judecătorești desființate în calea de atac, nu se recuperează."

Prin această decizie, între altele, s-a reținut: "Din perspectivă temporală, în raport cu momentul intrării în vigoare a acestui act normativ, debitele sunt cele aferente perioadei anterioare momentului de referință al legii - 1 octombrie 2014, decurgând din pensii, indemnizații sociale pentru pensionari și indemnizații pentru însoțitor necuvenite beneficiarului prestației sociale care fie erau deja constituite - caz în care casele de pensii competente au emis un titlu executoriu în temeiul art. 179 din Legea nr. 263/2010, fie aceste titluri executorii, vizând drepturi necuvenite pentru aceeași perioadă anterioară datei de 1 octombrie 2014, urmau a fi emise, așadar, constituite, ulterior intrării în vigoare a legii. (...)." (paragraful 73).

De asemenea, la paragraful 83 al aceleiași decizii s-au reținut următoarele: "În același context se poate observa că, în expunerea de motive, se face trimitere la actele normative speciale prin care se prevedeau scutiri de la plata diferențelor între sumele stabilite și/sau plătite și cele legal cuvenite pensionarului, prin derogare de la prevederile art. 107 din Legea nr. 263/2010 (...), scutiri de la plata debitelor a pensionarilor proveniți din sistemul de asigurări sociale al agricultorilor către bugetul de

stat (...) sau scutiri de la plata sumelor încasate în temeiul unor hotărâri judecătorești de acordare a pensiilor de serviciu în cuantumul anterior Legii nr. 119/2010, desființate în căile de atac."

Decizia nr. 12 din 19 iunie 2017, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 849 din 26.10.2017, prin care s-a stabilit că:

"În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 179 din Legea nr. 263/2010, coroborate cu dispozițiile art. 114 și art. 116 din același act normativ, legalitatea deciziei de recuperare a sumelor încasate necuvenit cu titlu de prestații de asigurări sociale este condiționată de suspendarea sau sistarea (anterioară ori concomitentă) pensiei printr-o decizie emisă de casele teritoriale/sectoriale de pensii."

VIII. Jurisprudența Curții Constituționale

41. În urma verificărilor efectuate se constată că instanța de contencios constituțional s-a pronunțat asupra constituționalității dispozițiilor art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 cu privire la alte aspecte decât cele vizate de prezenta sesizare.

IX. Raportul asupra chestiunii de drept

42. Prin raportul întocmit, conform art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă, judecătorii-raportori au apreciat că dispozițiile art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 sunt aplicabile și în cazul recuperării sumelor achitate cu titlu de prestații de asigurări sociale, în temeiul unor hotărâri judecătorești desființate în căile de atac.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

43. Examinând sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorii-raportori și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, constată următoarele:

Asupra admisibilității sesizării

44. Temeiul sesizării de față îl constituie dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă, potrivit cărora: "Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată."

45. Reglementând în cuprinsul textului anterior citat procedura pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a unor chestiuni de drept, ca mijloc de asigurare a unei practici judiciare unitare în interpretarea și aplicarea legii de către instanțele judecătorești, alături de mecanismul recursului în interesul legii, legiuitorul a instituit o serie de condiții de admisibilitate pentru declanșarea acestei proceduri, condiții care se impun a fi întrunite în mod cumulativ, după cum urmează:

- existența unei cauze aflate în curs de judecată, în ultimă instanță;
- cauza care face obiectul judecății să se afle în competența legală a unui complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului investit să soluționeze cauza;
- ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată;
- chestiunea de drept identificată să prezinte caracter de noutate; și
- asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat și nici să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

46. Din examinarea circumstanțelor cauzei deduse judecării pe rolul Curții de Apel București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale se constată că sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate, pentru argumentele ce succedă:

47. Existența unei cauze aflate în curs de judecată, în ultimă instanță, în competența unui complet legal investit cu soluționarea sa

Această condiție este îndeplinită întrucât litigiul în legătură cu care s-a formulat sesizarea, având ca obiect anularea unei decizii de debit emise de Casa Județeană de Pensii Ilfov, pentru recuperarea sumelor încasate necuvenit de contestatoare cu titlu de pensie, întemeiată pe dispozițiile art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010, este în curs de judecată, curtea de apel investită cu judecarea apelului urmează să soluționeze cauza în ultimă instanță, prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești care, potrivit art. 634 alin. (1) pct. 4 din Codul de procedură civilă, este definitivă, iar cauza ce face obiectul judecării se află în competența legală a unui complet de judecată al curții de apel investit să o soluționeze.

Jurisdicția în materia asigurărilor sociale se realizează în condițiile Legii nr. 263/2010, prin intermediul tribunalelor și curților de apel, acestea din urmă soluționând apelurile declarate împotriva hotărârilor tribunalelor, în ultimă instanță, potrivit dispozițiilor art. 155 din această lege.

48. Chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită are înrâurire asupra modului de soluționare pe fond a cauzei Situația premisă permite instanței sesizate concluzia că și această condiție de admisibilitate este îndeplinită.

Astfel, Curtea de Apel București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale este investită cu soluționarea unei cereri de apel în cadrul unui litigiu având ca obiect anularea deciziei emise de Casa Județeană de Pensii Ilfov, în temeiul art. 179-181 din Legea nr. 263/2010, pentru recuperarea sumei achitate în baza titlului executoriu reprezentat de sentința civilă nr. xxxx din 16 octombrie 2014, pronunțată de Tribunalul Ilfov - Secția civilă.

Prin această sentință s-a dispus obligarea Casei Județene de Pensii Ilfov la recalcularea drepturilor de pensie cuvenite reclamantei, retroactiv, de la data de 1 septembrie 2013, cu luarea în considerare și a veniturilor suplimentare atestate de adeverința nr. xxxx/2013.

Casa Județeană de Pensii Ilfov a pus în executare sentința menționată, prin emiterea deciziei nr. xxxxxx din 30 decembrie 2014, plătind de bunăvoie reclamantei sumele datorate.

Ulterior, prin decizia nr. xxxx din 22 aprilie 2015, Curtea de Apel București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, în urma admiterii recursului, a schimbat sentința atacată, în sensul că a respins cererea de chemare în judecată ca neîntemeiată.

Casa Județeană de Pensii Ilfov a emis decizia de debit, care face obiectul prezentei contestații, în care indică faptul că plata necuvenită a drepturilor a fost generată de punerea în aplicare a dispozițiilor sentinței pronunțate de Tribunalul Ilfov, făcând trimitere la prevederile art. 179 și art. 181 din Legea nr. 263/2010 și art. 172-173 din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003, coroborate cu prevederile art. 153 lit. i) și art. 154 alin. (1) din Legea nr. 263/2010.

Ceea ce se urmărește prin promovarea sesizării este a se stabili dacă recuperarea sumei plătite cu titlu de prestație de asigurări sociale, în temeiul hotărârii judecătorești desființate în calea de atac, se poate face, în mod direct, de casa teritorială de pensii, prin emiterea unei decizii de debit care constituie titlu executoriu, în condițiile art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010.

În aceste condiții, de dezlegarea chestiunii de drept depinde soluționarea pe fond a cauzei în care s-a formulat sesizarea.

49. Chestiunea de drept să prezinte caracter de noutate și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat și nici să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare

Scopul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu pronunțarea unei hotărâri prealabile este acela de a preîntâmpina generarea unei jurisprudențe neunitare, ca urmare a unei interpretări și

aplicări diferite a unei dispoziții legale. Evaluarea acestei condiții revine instanței supreme, astfel cum s-a reținut deja în decizii anterioare pronunțate în această materie (deciziile nr. 1 din 17 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 9 aprilie 2014; nr. 3 și nr. 4 din 14 aprilie 2014, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 16 iunie 2014, pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept).

În acest sens, evaluarea noutății chestiunii de drept presupune ca: Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat asupra acesteia și să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii aflat în curs de soluționare; problema de drept să fie nouă, adică să derive dintr-o dispoziție legală intrată recent în vigoare sau dintr-o dispoziție legală mai veche, a cărei aplicare frecventă să devină actuală recent, determinată de anumite realități sociale sau economice; problema de drept să nu fi primit deja o anumită interpretare concretizată în jurisprudență, astfel încât să fie, de fapt, susceptibilă a fi tranșată în cadrul unui recurs în interesul legii - criteriu de evaluare a noutății care se suprapune parțial celui dintâi aflat în această enumerare.

Este îndeplinită condiția referitoare la noutatea chestiunii de drept care face obiectul sesizării, fiind vorba despre o reglementare care, chiar dacă nu a intrat de curând în vigoare, nu a primit o dezlegare consistentă și de durată din partea instanțelor. Din relațiile comunicate de curțile de apel, la solicitarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, nu a rezultat cristalizarea unei practici în legătură cu interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010, hotărârile judecătorești pronunțate nefiind numeroase.

Examenul jurisprudencial a relevat că nu s-a cristalizat o opinie majoritară în privința chestiunii de drept a cărei lămurire se cere, punctele de vedere exprimate oferind indicii referitoare la posibilitatea apariției unei practici neunitare.

De asemenea este îndeplinită și condiția referitoare la caracterul real și serios al problemei de drept cu care a fost sesizată Înalta Curte de Casație și Justiție, opiniile divergente în materie, întemeiate pe argumente derivând din același text de lege, conferind chestiunii de drept un grad suficient de mare de dificultate.

Este îndeplinită și ultima condiție impusă de art. 519 din Codul de procedură civilă, în sensul că asupra acestei chestiuni de drept, de lămurirea căreia depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată, Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

Asupra fondului sesizării

50. Prevederile art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 reglementează o cale procedurală specială, pusă la dispoziția instituției care administrează sistemul public de pensii, și anume aceea a emiterii unui titlu executoriu pentru recuperarea sumelor încasate necuvenit cu titlu de prestații de asigurări sociale de la beneficiari, sume plătite prin intermediul caselor de pensii.

51. Practica neunitară poartă asupra sintagmei "sumele încasate/plătite necuvenit", cuprinsă în textul de lege analizat, în cazul particular în care suma este achitată în baza efectului executoriu provizoriu al unei hotărâri judecătorești, desființate în calea de atac. Se solicită a se lămuri dacă recuperarea sumelor achitate cu titlu de prestații de asigurări sociale în baza acestui tip de titlu executoriu (în materia asigurărilor sociale hotărârea de primă instanță este executorie), desființat de instanța de control judiciar, se poate face de către casa de pensii, în mod direct, prin emiterea unei decizii de debit.

52. Într-o primă opinie se apreciază că, în această situație, sumele achitate în baza unui titlu provizoriu, reprezentat de o hotărâre judecătorească, au la data acordării caracter cuvenit. Situația de fapt învederată nu se circumscrie unei plăți voluntare, nedatorate și făcute din eroare de către casa de pensii, ci unei plăți voluntare, datorate la data efectuării prestației în baza unui titlu executoriu, respectiv din calitatea de debitor al unei obligații stabilite în sarcina sa printr-un titlu

executoriu, iar nu din calitatea de instituție plătitoare a unei prestații de asigurări sociale care face o plată nedatorată, din eroare.

Casa de pensii se poate îndrepta, pe cale separată, la instanța de executare, cu o cerere în restabilirea situației anterioare, în condițiile art. 724 alin. (3) din Codul de procedură civilă, text de lege care nu distinge după cum executarea a avut loc de bunăvoie sau silit. În această situație, casa de pensii nu poate revizui și nici anula decizia emisă în baza hotărârii judecătorești desființate, pentru a determina baza de calcul aferentă sumelor astfel achitate, deci nu poate emite decizie de debit.

53. În cea de-a doua opinie se consideră că, în această situație, se aplică dispozițiile art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010, care nu distinge în privința modului de constituire a debitului, caracterul provizoriu al executării hotărârii de primă instanță determinând ca, la finalizarea procedurii judiciare, efectul reformării hotărârii să fie același cu cel al altor situații în care se impune recuperarea unor prestații plătite fără temei legal, respectiv plata efectuată nu este legală și se impune a fi recuperată.

Prin urmare, nu se poate considera că decizia de debit se emite doar în cazul în care au existat erori de calcul din culpa plătitorului sau a beneficiarului prestației, care nu a pus la dispoziția casei de pensii datele corecte sau complete, ci în toate situațiile în care plata este lipsită de temei legal.

54. Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept observă că mecanismul prin care casa de pensii pune în aplicare o hotărâre a instanței de judecată este acela al emiterii unei decizii care trebuie să cuprindă dispozițiile respectivei hotărâri, aceasta fiind forma prin care se constată executat actul jurisdicțional. În cazul în care se dispune recalcularea pensiei prin adăugarea unor venituri suplimentare, se emite o decizie care se conformează acestor dispoziții.

55. În această materie, hotărârile primei instanțe sunt executorii de drept potrivit dispozițiilor art. 448 alin. (1) pct. 4 din Codul de procedură civilă. În același sens, în alin. (2) se prevede că executarea hotărârilor prevăzute la alin. (1) are caracter provizoriu.

56. În considerarea art. 637 alin. (1) din Codul de procedură civilă, punerea în executare a unei hotărâri judecătorești care constituie titlu executoriu se poate face numai pe riscul creditorului, dacă hotărârea poate fi atacată cu apel sau cu recurs; dacă titlul este ulterior modificat sau desființat, creditorul va fi ținut în condițiile legii să îl repună pe debitor în drepturile sale în tot sau în parte, după caz.

57. Din interpretarea dispozițiilor legale menționate rezultă că riscul pe care și-l asumă creditorul este acela de a fi obligat la întoarcerea totală sau parțială a executării, în cazul modificării ori desființării hotărârii judecătorești în calea de atac a apelului sau a recursului, după caz.

58. Atunci când hotărârea este desființată în calea de atac, dispozițiile acesteia, materializate în actul administrativ de executare reprezentat de decizia casei de pensii, devin caduce, întrucât dispărește temeiul juridic în baza căruia au fost aplicate, respectiv suportul legal al plății.

59. În susținerea primei opinii a fost utilizat argumentul potrivit căruia în legea specială nu există temei pentru desființarea deciziei în această situație, nici pe calea revizuirii, conform art. 107 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, și nici pe cea a anulării, potrivit art. 106 alin. (3) din aceeași lege, caz în care se deduce că ar rămâne în vigoare decizia emisă în baza hotărârii judecătorești desființate.

60. Nu constituie însă obiect al prezentei sesizări, motiv pentru care nu va fi analizată în cauză, modalitatea prin care casa de pensii revocă respectiva decizie, aspect ce ține de modalitatea de a dovedi existența debitului, problema de drept limitându-se doar la a se stabili dacă pentru recuperarea acestuia poate fi emisă, în mod direct, o decizie de debit.

61. Prin urmare, chestiunea de drept ce se solicită a fi lămurită este dacă, în această situație, este aplicabil art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010, care dispune că "sumele plătite necuvenit prin intermediul caselor teritoriale de pensii și al caselor de pensii sectoriale se recuperează de la

beneficiari în baza deciziei casei respective, care constituie titlu executoriu."

62. Dispozițiile art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010, ca, de altfel, toate normele cu caracter procedural cuprinse în această lege, au caracterul unor norme speciale, derogatorii de la dispozițiile de drept comun, și care se completează cu acestea din urmă, numai în măsura în care nu este contrazisă rațiunea instituirii lor.

63. Dreptul comun în materie este reprezentat de procedura întoarcerii executării, reglementată de art. 724 alin. (3) din Codul de procedură civilă, potrivit căruia "dacă nu s-a dispus restabilirea situației anterioare executării în condițiile alin. (1) și (2), cel îndreptățit o va putea cere, pe cale separată, instanței de executare. (...) "

64. Or, dacă legiuitorul care a legiferat în materia drepturilor de asigurări sociale ar fi intenționat să trimită la dispozițiile de drept comun în situația recuperării sumelor plătite în condițiile din cauza pendinte, ar fi menționat expres această împrejurare. Dimpotrivă, pentru recuperarea debitelor se completează norma specială cu prevederile Codului de procedură fiscală în materie, astfel cum dispune art. 181 alin. (2) din Legea nr. 263/2010.

65. Aceasta deoarece debitele provenite din prestații de asigurări sociale sunt venituri publice aparținând bugetului asigurărilor sociale de stat și nu decurg dintr-un raport juridic de drept privat, căruia să i se aplice dispozițiile de drept comun.

66. Legea nr. 263/2010 prevede o procedură specială pentru recuperarea sumelor plătite necuvenit prin intermediul caselor de pensii, și anume aceea a emiterii unei decizii de debit, ce constituie titlu executoriu și care poate fi atacată în condițiile acestei legi.

67. În acest sens, potrivit art. 149 alin. (1) și (4) din Legea nr. 263/2010, deciziile de pensie emise de casele teritoriale de pensii pot fi contestate, în termen de 30 de zile de la comunicare, la Comisia Centrală de Contestații, iar deciziile de pensie necontestate în termenul prevăzut la alin. (1) sunt definitive.

68. Potrivit art. 151 din același act normativ, hotărârile Comisiei Centrale de Contestații pot fi atacate la instanța judecătorească competentă, în conformitate cu prevederile art. 153 lit. i) din lege (contestațiile împotriva măsurilor de executare silită, dispuse în baza acestei legi), în termen de 30 de zile de la comunicare.

69. Cum legea nu distinge în privința cauzelor care au determinat încasarea necuvenită a drepturilor de pensie, și anume eroare de calcul revizuită, culpa beneficiarului sau, cum este în cazul de față, desființarea unei hotărâri judecătorești, toate sumele care se dovedesc a nu fi fost datorate cu titlu de prestație de asigurări sociale și care au fost încasate necuvenit, inclusiv prin interpretarea și aplicarea greșită a legislației, se recuperează în baza procedurii speciale instituite de lege la îndemâna instituției publice care administrează fondurile de asigurări sociale, asigurându-se în acest mod celeritate procedurii de recuperare a debitelor ce constituie venit la bugetul asigurărilor sociale de stat.

70. De altfel, existența acestei proceduri de emiterie a deciziei de debit în cazul desființării unor hotărâri judecătorești rezultă și din modul în care au fost reglementate prin Legea nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii (Legea nr. 125/2014) situațiile în care s-a dispus această scutire, atât în cazul debitelor izvorâte din erori de calcul, cât și al celor provenite din desființarea în căile de atac a hotărârilor de primă instanță, prin care au fost acordate sume reprezentând pensie, indemnizație specială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor.

71. Dispozițiile Legii nr. 125/2014 au constituit obiect de interpretare al instanței supreme în procedurile de unificare a practicii judiciare, în acest sens fiind pronunțate deciziile nr. 33 din 15 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 467 din 21.06.2017, și nr. 40 din 29 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 560 din 14.07.2017 (Decizia nr. 40/2017), de către Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în cuprinsul cărora a fost analizată și procedura de emiterie a deciziei de debit,

din perspectiva aplicării în timp a normei de scutire de la plată a unor debite.

72. Deși nu vizează în mod direct problema de drept supusă dezlegării în prezenta sesizare, este util a fi menționată Decizia nr. 40/2017, prin care s-a stabilit că: "În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) din Legea nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii, sumele reprezentând pensie, indemnizație socială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor, încasate în baza unor hotărâri judecătorești desființate în căile de atac, nu se recuperează."

73. Prin această decizie, între altele, s-a reținut: "Din perspectivă temporală, în raport cu momentul intrării în vigoare a acestui act normativ, debitele sunt cele aferente perioadei anterioare momentului de referință al legii - 1 octombrie 2014, decurgând din pensii, indemnizații sociale pentru pensionari și indemnizații pentru însoțitor necuvenite beneficiarului prestației sociale care fie erau deja constituite - caz în care casele de pensii competente au emis un titlu executoriu în temeiul art. 179 din Legea nr. 263/2010, fie aceste titluri executorii, vizând drepturi necuvenite pentru aceeași perioadă anterioară datei de 1 octombrie 2014, urmau a fi emise, așadar, constituite, ulterior intrării în vigoare a legii. (...)." (paragraful 73).

74. De asemenea, la paragraful 83 al aceleiași decizii s-au reținut următoarele: "În același context se poate observa că, în expunerea de motive, se face trimitere la actele normative speciale prin care se prevedeau scutiri de la plata diferențelor între sumele stabilite și/sau plătite și cele legal cuvenite pensionarului, prin derogare de la prevederile art. 107 din Legea nr. 263/2010 (...), scutiri de la plata debitelor a pensionarilor proveniți din sistemul de asigurări sociale al agricultorilor către bugetul de stat sau scutiri de la plata sumelor încasate în temeiul unor hotărâri judecătorești de acordare a pensiilor de serviciu în cuantumul anterior Legii nr. 119/2010, desființate în căile de atac."

75. Rezultă așadar și din considerentele deciziei menționate că procesele în care s-a pus problema aplicării în timp a legii privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii au fost cele în care s-au emis decizii de debit după ce hotărârile judecătorești de primă instanță, care dispuneau revenirea la cuantumul pensiilor de serviciu, au fost desființate în căile de atac.

76. Recursul în interesul legii, soluționat prin Decizia nr. 12 din 19 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 849 din 26.10.2017, care se referă la situația interdicțiilor de cumul al pensiei cu anumite tipuri de venituri, caz în care decizia în plată trebuie suspendată sau desființată și recuperată diferența prin decizie de debit, nu este aplicabil situației din prezenta sesizare, în care debitul a provenit dintr-o hotărâre judecătorească desființată în calea de atac.

77. În concluzie, Legea nr. 263/2010 constituie o normă specială care prevede proceduri derogatorii de la dispozițiile dreptului comun, inclusiv în ceea ce privește recuperarea unor sume reprezentând prestații de asigurări sociale, fără a distinge între cauzele care au generat aceste debite.

78. Legislația asigurărilor sociale, care reglementează raporturi juridice de drept public, și nu privat, a creat o procedură mai suplă și rapidă de constatare și recuperare a creanțelor aparținând bugetului asigurărilor sociale de stat, neputându-se asimila aceste raporturi juridice celor ivite între particulari, în privința cărora sunt incidente dispozițiile dreptului comun în materia stabilirii și executării unor creanțe.

79. Prin urmare, nu există o justificare legală pentru a se face distincție între modalitățile de constituire a debitelor, care să atragă proceduri distincte de recuperare a acestora.

80. Așa cum se constată din considerentele anterior expuse, analiza Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a avut în vedere forma legii de la momentul sesizării, respectiv textul art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 anterior modificărilor aduse prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2017 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul asigurărilor sociale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1010 din 20 decembrie 2017, în vigoare de la 1 ianuarie 2018, modificări ce nu fac obiectul

dezlegărilor date prin prezenta decizie.

81. Pentru argumentele expuse se reține că dispozițiile art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 sunt aplicabile și în cazul recuperării sumelor achitate cu titlu de prestații de asigurări sociale, în temeiul unor hotărâri judecătorești desființate în căile de atac.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

D E C I D E:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale în Dosarul nr. 1.793/93/2016 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile și, în consecință, stabilește că:

În interpretarea dispozițiilor art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, recuperarea sumelor plătite cu titlu de prestații de asigurări sociale, în temeiul unei hotărâri judecătorești desființate în calea de atac, se poate face de către casa de pensii, în mod direct, prin emiterea unei decizii de debit, care constituie titlu executoriu.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 5 martie 2018.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
GABRIELA ELENA BOGASIU

Magistrat-asistent,
Elena Adriana Stamatescu